

Kožmín, Zdeněk. *Struktury*. 1.vydání. Brno: Rovnost, 1995, 136 s.

→ ukázka ze strany 42 – 47

1981

Čas jako by stál, jako bychom každý den měli všeho dostatek, jako by mělo všechno trvat stále. Jak rád bych to přijal. Ale ve skutečnosti nás čas tvrdě strhuje do svého středu, rve nás. Stále víc se zamilovávám do každého dne zvlášť. A chci být vždy pohotovým provazochodcem osudu, myšlení, textu. Chci jako cirkusový artista každý den znovu přejít lano a nevidět propast. I kdyby snad šlo stavět život jako chrám, je tu každého dne nachystáno především visuté lano. Holan by mohl napsat: vědět chrám a umět manéž.

Čtu Kuśniewiczovu *Witraz*, velký román z francouzsko-polsko-ruského světa. Je to syté jako Joyce. Spousta detailů. Některý detail, ač zcela vedlejší, nabude pro náš vnitřní svět podstatného významu. Líbí se mi ty reflexe o drobnostech, které jsme možná nesprávně považovali jen za drobnosti: CO ZATEM W ŻYCIU WAŻNE, A CO NIE? Velké: co je vlastně důležité?

Můj sen doslova hýčkal nekonečnost, oklikovost, tmou mnoha cest, mnoha ubohých míst – dával jim lákavost tím, že musely být úporně zlidšťovány a milovány.

Ticho, běl polí, lehké zamžení s uzavřenými prostory. Přejede lokomotiva jako hračka. A najednou se vynoří vířivý talíř stovek havranů, slyším šum všech jejich křídel. Naše dráhy se překřížily nad vlárskou tratí. Veliký kruh se brzy ztratí v dalekém nebi. Putuji osamělou alejí v polích, přibývá šerosti, světýlek v dálce. Šustění křídel uzavírám do své paměti, jsou pohlazením mé touhy po znameních, věřím v ně jako text, který mám dešifrovat.

Zůstat sám sebou je stále těžší. Ale lze-li žít textem, ženinou existencí, krajinou, duchem, nadějí tvorby, pak toho zbývá ještě moc, snad ještě skoro všechno. Utrpení rozjasňuje pokoru.

Slast být je stále rozmývána do starosti být. Jsme roztírání dny do sebenepoznatelna. Jsme sníženi pod úroveň hlavní cesty, polykáme bláto, které k nám stéká. Teď je mi, jako bych byl unášen proudem neznámo kudy. Alespoň se chci rozpomenout na velká kotvení na hlubinách, co jich v životě bylo, na večery se zlatou ořízkou proti modrému navečernímu nebi, na ruce, které mě držely a kterých jsem se držel já, na čistý sníh dětských zim. A docela

je mi milo i z té školní hodiny s Juliánem Sorelem, Annou Kareninou a dalšími živými hrdiny. Co jsme vykonali? Stačí už to, že jsme k něčemu světlému směřovali?

Skoro obžerně se sytím Husovými Výklady: ZNAMENAJÍCE, ŽE DNOVÉ ZLÍ SÚ, CHOĎME OPATRŇĚ, VYKUPUJÍCE ČAS.

Horuji pro teplé lidské věci, ale v samém středu jsem čočka mozku a rozumu, která čeká na paprsek osvětlení. Jsem citlivý na lidské paprsky. Na nezářivá těla a duše nemotorně narážím. Klopýtám o kameny vlastní ztracenosti.

Ležel jsem na dřevěných sněhových zátarasech u trati a velice pomalu jsem si četl v Holanových Zdech. Zeď musí být tak či onak dobývána, prolamována, aby vznikalo či chtělo vzniknout spojení, což je podmínkou čehosi blízkého mýtu. ALE / I KDYŽ SAMU VĚČNOST / ČEHOKOLI ZDE NA SVĚTĚ ZASÁHNE PROMĚNA, / NEUJDEŠ UTRPENÍ ... To je verdikt.

Můj dvojník bude dokonalý učitel, dokonalý etik, dokonalý odborník – já si ponechám pláč, slzičky tak slané a trpké, že se v nich celá duše může utopit. A tak tě zítra, má dokonale padnoucí masko, pošlu PLNIT ÚKOLY A JEDNAT S LIDMI – a já si té zajímavé dušičce nechám blikat ty své mlžinky, hrobečky, rovy a popely. A ty, ten druhý, půjdeš do světa tak strašně vyjetých kolejí. JDI!

Nezapomenutelné odpoledne na kunštátských Milenkách: v přejasném prostoru zářily současně Pálava, Orlické hory a Jeseníky. Moje krajiny z mnoha časů se naráz ocitly pospolu!

Dnešní den jako slovníková hesla:

NETRPĚT – synonymum pro nevidět

POHLED – stý, tisící s jedinou touhou

VYBĚHNUTÍ DO LESŮ – pokus o svobodu

JÍT JAKO DOBRÝ STROJ – zásoby póz

BUNKR – pád do bezkontaktnosti působením hustoty pseudokontaktů

BLBSTVÍ – nedít se, odkop dětství, nehra

Být trochu jinak než v pouhém panáčkování, točení klikou, zmrzlém pseudoúsměvu. TO VELKÉ MŮŽE VZNIKAT JEN ŽIVÝM PROUDĚNÍM PŘES HARFU TVÉ BYTOSTI.

Jdu rozkvetlou třešňovou alejí, zakláním hlavu, ponořuji se do vesmírné hlubiny a pluji tu na lodi rozkvetlých korun, jdu a pluji, jako bych jel na vršku naloženého vozu a měl pod sebou modř a nekonečno. Když se zase vrátím na zem, je černá, těžká, smrtelná. Ale jen chvíli z ní čiší tma, brzy se k tobě zase přitulí svou barevnou něhou, vždyť jsi její.

Už řadu dní žiji Grochowiakovými verši, že to největší neštěstí není v tom, že zapomínáme na naše krásné mrtvé, ale v tom, že oni na nás zapoměli dřív. Rád si opakuji verše Markiewiczovy: HLEDAL JSEM DŮM, V NĚMŽ BYCH PROŽIL ZBYTEK ŽIVOTA. Pláču se a začínám si zase rozumět. Nechci být na pranýři množství.

V parku jsem potkal Oldřicha Mikuláška. Seděl na lavičce a slunil se. Říkal: „...teď mi naráz vyjde několik knížek ... Agogh ale zase ne ... ti hoši, co teď vycházejí, budou mít snížené náklady ... ale jsou mstiví ...“

Pradávný tatínkův stavěcí výhybkový blok spatřený na šlapanickém nádražíčku a chvíle slastné samoty schoulení na nádražní lavičce mi daly tolik štěstí, že z toho mohu zase chvíli žít.

První drak nad Brnem.

A dým z krematoria: pohřeb Adolfa Kroupy.

A jiný dým: daleko pod Prateckým vrchem ohník a kouř.

Kde je dým napoleonských ohnišť?

V mém kraji vlárské trati veliký jas, velká melancholie s pozadím temných oblak. Samota, stesk, sevření.

Stále si do krajiny promítám Jana Skácela a Ludvíka Kunderu v krematoriu. Neseme tíhu. Najednou vedle mě na polní cestě malé koroptvičky – holokrčky, co ještě neumějí létat. Vyjevené.

Blízko k podzimu. Opět.

Stále si vymýšlím chvíli, která bude někde uprostřed svobodného krajinného prostoru, kdy si stanovíme naprosto přesný projekt života a práce, avšak stále sklouzávám někam mimo, jako bych se tomu přísnému plánu bytí nevědomky bránil. Jako bych se chtěl spokojit TŘÍBENÍM všech tužeb, prostým konáním bez těch sebelepších konstrukcí. Sama skutečnost dělá víc než nejúspornější úsilí. Proč zapomenout na samu milost času?

U vlárské trati pravda trávy a kolejí. Chvílemi čtu vědoucího Waltra Benjamina, chvílemi přikládám ucho na zjizvené dřevo telegrafních sloupů. Skřípou jako staré vzdušné lodě. Náhle kolmý bažantí start z náspu trati kousíček od mé duše.

Čtení Musilova Člověka bez vlastností: je tu vlastně tisíce tázání vyslovovaných jako definitivní tvrzení: „(...) lidé jsou si dnes ve své většině podobní. Mnozí si sice nalhávají nezbytnou radost ze života, asi tak jako učíme školní dívky, aby vesele skotačily mezi kytičkami, ale je v tom vždycky jakási úmyslnost. A lidé to cítí. Ve skutečnosti se dovedou právě tak chladnokrevně vraždit jako spolu přátelsky vycházet.“ I ty nejjemnější Musilovy skalpely jsou stejně ostré: „A přece je tomu opravdu tak, že člověk, i když se na něj díváme střízlivě, neznamená pro druhého o mnoho víc než řadu podobenství.“

Tichý a zlatý den bez metafyziky. A přece na hřbitově silný pocit toho BYTÍ BEZ SEBE v tolika astrách, mečících, slaměnkách.

Nezapomenutelná něha a křehkost ptáčků, kterým jsem pomáhal zpoza kunštátských oken dostat se zase ven (ty černé tečky očí plných strachu, když jsem měl tu zázračnost ve svých dlaních). Svět tak svůj, že žasnu v nejvyšším údivu.

Z času tu a tam (nebývá to často) jako by se ukázala sama podstata času, podivně klamavá i podivně vlídná. Je to záblesk skloubenosti, nikoliv rozpadu. Najednou je mi čas vším, třebaže já jemu tak lehounce ničím.

Věrný pes Bimbo na tomášovských bramborových polích není pes bez vlastností: je to pes toužící po pohlazení.

Teď projely kolem mne po obou kolejích vlaky, kola se pomíchala hravě i těžce a mījela se právě tady, kde sedím, díval jsem se vozům přímo pod sukně železa. Z tvrdého hřmotu najednou zase větší a větší ticho. Ticho jen s hlásky dětí – ale v té chvíli zase roste hukot vlaku, který začnou překřikovat stále divočejší výkřiky: vláááák, házet po něm... Dva loupežníci (jednomu padaly červené trenýrky z prdýlky) křičeli pak na celé kolo Ahóóój do dunícího železa nákladřáku.

Cesty k pochopení skutečnosti: v tom, jak jinak tančí každé ženské tělo, jsem pochopil reálnost lidského osudu.

V Edwardovi Stachurovi si znovu dotvrzují, že jsou lidé, s nimiž rozmlouvat nevede k rozmluvě, protože rozmluvu rozmažou – a jsou lidé, s nimiž když se žije, není žádného života, neboť rozmazávají život. Stachura ví, jak tihle lidé umí rozmazat pravdu – a všechno do nemožnosti zmenšit a zbavit významu.

Menu konce roku: dnes si chci vzít jediné klubičko myšlení a s ním si pozlácovat tenhle osamělý večer.